

Ook hier gaat 't dan om en om. Als de zonde begon, is, dreigt de toorn Gods in de onrust der consciëntie. Leef dan 't berouw weer op, dan dekt de genade ook bij hen de zonde weer toe. Maar houdt dit op en nedergaan van zonde en berouw, van berouw en zonde, onveranderlijk aan, dan komt 't eindelijk tot breuke. Dan wordt de Heere ook over zulke onverbeterlijke zondaren des berouwens moede. Als 't berouw hebben in den zondaren een spel wordt, werpt de Heilige 't terug en van zich, en het oordeel over den onheiligen overtreder treedt in.

Nu uit zich dit op en nederslingeren tusschen zonde en berouw, en dan weer tusschen berouw en zonde, bij verteweg de meesten onder Gods volk gelukkig niet in zoo overgrooten gruwel. Het komt voor, en David blijft er alle eeuwen door het bijna demonisch voorbeeld van. Maar tot zulk een uitbarsting van ongerechtigheid komt 't toch, 't God zij dank, bij verteweg de meesten niet. God bewaart er zijn geloovigen voor. Maar dit neemt niet weg, dat onder den berouwteugel toch, helaas, allerlei ongerechtigheid ook in vrome kringen, 't zij in stilte, voortslipt, bedwongen wordt en dan weer opkomt, 't zij zoo openlijk uitkomt, dat zelfs de ongelooften 't merken, en ook merken hoe 't onder erkennen van schuld nu eens bedwongen wordt en dan weer opkomt. In het stille der verborgenheid sluipst meest de zinnelijkheid en oneerlijkheid om, en in 't openbaar meest de hoogmoed, het egoïsme en de leugen.

Bij de kinderen der wereld is dit niet anders, en veelzins nog erger, maar bij hen blijft 't berouw uit. Hun hapt 't aan wezenlijk zondebesef. Wat te zinnig en te oneerlijk was verontschuldigen ze, en wat hoogmoed verried of leugen spon, verdedigen ze tegen de klaarste bewijzen in. Van werkelijk berouw is in zulke kringen geen sprake.

En juist hier ligt nu 't verschil met de wezenlijk vromen. Ook zij vallen wel, maar als ze vielen, komt zoo al niet terstond, dan toch 's avonds in 't avondgebed, of in een slapelozen nacht, of onder een stuk uit Gods Woord, wel ter dege het berouw op. Dan voelen ze zich ellendig. Dan gaan ze op de knieën. Dan verootmoedigen ze zich in bittere zelfaanklacht. En ze kunnen niet rusten, eer ze weer aan den voet van het Kruis de Verzoening hebben terug gevonden. Vooral bij een naderend Avondmaal trekt die spanning van het berouw weer over zoo menige ziel.

Maar al is dan de vrede terug gevonden, dan gebeurde 't zoo telkens, dat 't bij dien vrede niet bleef. Ongezocht en ongewenscht keert dan de oude verzoeking weder. De zondige prikkel werkt weer op 't bloed of op den hoogheidswaan. Eer men er op bedacht is, begint de zondige neiging weer te trekken. Men wil 't dan wel niet, en zal er tegen waken, maar als de Verzoeker telkens en telkens weer van 't zwakke z'n profijt trekt, wordt de zedelijke kracht tot verweer gedurig al minder, en het einde daarvan is, dat de oude zonde toch weer begun wordt, om nauwelijks genoten, schier onmiddellijk weer door een bang gevoel van berouw achtervolgd te worden.

En is dat nu twee, drie, viermaal zoo op en neergegaan, dan is de berouwteugel ten slotte alle kracht kwijt, en blijft 't soms voor jaren een eindeloos op en neergaan. Zondigen, zijn zonde in berouw verfoeien, en toch, als de prikkel terugkeert, een telkens weer in de oude zonde meegesleept worden.

Derzulk lot is zoo diep beklagenswaardig, en het zoo ons oorzaak van zoo innigen dank zijn, indien deze mediatie, al ware het ook maar bij een heel enkele, aan dit boze om en om gaan van zonde en berouw een einde mocht maken.

Het boze kwaad komt natuurlijk daaruit op, dat het berouw na de begane zonde half in zijn werking steken blijft. Men kan berouw hebben, omdat men zich schaamt over zijn eigen zwakheid. Men kan berouw hebben over 't kwaad gevolg van zijn zonde. Men kan berouw in zich voelen opkomen, omdat een ander er van mede weet, en er ons om minacht. Maar dat alles is nog het echte, het zondeloofende berouw niet. Het eenig afdoende en zondeloofende berouw is in uw zelfbesef, zoo ge u ter neer geworpen voelt door Gods heiligen toorn over u.

Niet om de straf die volgen kan. Ook dat kan wel schaamte in de ziel werpen, maar brengt op zichzelf nog niet tot breuke met uw zonde. Zelfs de wereldsche rechter kent maar al te goed de helling naar de reëdivie.

Neen, het echte berouw moet conform Psalm 51 zijn. Na zijn begane zonde zich voor zijn God stellen, met zijn God alleen rekenen, rechte strekken hoe zijn zonde door Gods heiligen toorn veroordeeld wordt, en het ontwaren, dat het voor u voor altoos op een breuke met uw God uitloopt, zoo ge u niet aangrijpt en als een niet te ontwijken levensvraagstuk, tusschen die aan u klevende zonde en uw God kleet.

Niet zoals Adam, wegschieten, en in de eenzaamheid zijn zonde verwerken, verontschuldigen en ter zijde duwen. Dat baat u niet en helpt u niet. En eer ge er om denkt, zijt ge weer het kind van de rekening.

Zijt ge waarlijk Gods kind geworden, dan is er maar één, bij wien ge uw zonde kunt uitveeren. Een die uw zonde van u kan afnemen. En maar één die uw zonde verzoeken kan. En die Eene redder uwer ziele is uw God.

Op één keus komt het aan. Met die oude zonde breken, en uw God behouden. Of die zonde aanhouden, maar dan uw God verloren hebben.

Zoo staat bij elke boezemzonde de ontragelijke levenskeuze.

Aarzelt ge dan nog?

Dr. A. K.

Amsterdam, 20 Februari 1914.

Op 't agendum onzer a. s. Synode zullen, behalve de reeds genoemde voorstellen in zake een nieuwe bijbelvertaling, de revisie van onze belijdenisschriften en liturgie en de invoering van een gezangsbundel, ook twee punten aan de orde komen, die beide met de theologische studenten in nauw verband staan en waarover we evenzeer een enkel woord wenschen te zeggen.

Het eerste punt raakt het preekverbod, dat de Synode van Amsterdam in 1908 heeft genomen en dat de Synode van Zwolle heeft bevestigd. Zoals blijkt, kan een deel der Kerken in dat preekverbod zich nog altoos niet vinden en zijn daarom op meer dan een classie vergadering voorstellen ingediend om dit preekverbod weder in te trekken.

Er ligt in deze voorstellen een eerlijkheid, die we op prijs stellen. Het is toch bekend genoeg, dat tal van Kerken het met de besluiten der genoemde Synodes niet eens zijn, en meenen, dat het zoowel in het belang der Kerken als der studenten is, dat de gelegenheid als der studenten hun vergund wordt. Ook Prof. Bouwman heeft daarvoor in de *Bazuin* een pleidooi gevoerd, gelijk hij evenzeer op de Synode te Zwolle reeds een tegenstander van dit preekverbod bleek te zijn. Tegen het uiten van deze afwijkende meening hebben we op zich zelf geen het minste bezwaar. Geen Kerk, en zelfs geen Hoogleraar in dienst der Kerken, behoeft met elk Synodaal besluit in te stemmen. Indien de Kerken, die met dit besluit het niet eens zijn, de zaak dan ook opnieuw ter Synode hadden gebracht en behoorlijke argumenten hadden aangevoerd, waarom ze de Synode verzoeken op dit besluit terug te komen, dan zou dit de rechte en oordelijke weg geweest zijn. Intusschen heeft men dezen weg niet gevolgd; verschillende Kerken hebben aan het besluit van de beide genoemde Synodes zich eenvoudig niet geroepen en toch studenten uitgenoodigd om een stichtelijk woord te spreken, en niet weinig studenten zijn voor deze verleiding bezweken en hebben trots het verbod der Synode toch gepreekt. Natuurlijk werd zulk een studentenpreek dan niet officieel op 't predikbeurtenbrieven vermeld; de overtreding van 't Synodaal verbod zou dan al te zeer in de oogen gesprongen zijn, en het feit zou officieel kunnen geconstateerd en de betrokken studenten en Kerken ter verantwoording kunnen geroepen zijn. Neen, men smokkelde; op 't predikbeurtenlijstje werd geen naam ingevuld, maar wel werd van den kansel te voren meegedeeld, welke student den volgende Zondag zou optreden. Was dit nu een enkele maal geschied in een achteraf dorpje, waar men om hulp in den nood doodverlegen zat, zoo zouden we daarop geen captie maken. Maar het is bekend genoeg, dat van zulk een exceptie geen sprake is; er zijn plattelandskerken, waar het preeken van studenten schering en inslag is; we zouden ze desgevraagd met name kunnen noemen; en niet alleen dorpskerken storen zich niet aan dit Synodaal verbod, maar zelfs in hoofdkerken van de Noordelijke provincies heeft men studenten laten optreden.

Een dergelijke toestand nu is metterdaad in geen enkel opzicht te rechtvaardigen, en het kan kwalijk ontkend worden, dat daardoor een independentistisch streven in onze Kerken wordt binnengevoerd, dat zeer gevaarlijke gevolgen kan hebben. Want indien een deel onzer Kerken meent, dat ze op dit eene punt niet verplicht zijn een stellig en bij herhaling door onze Synodes uitgesproken besluit na te komen, dan is er geen enkele reden, waarom een ander deel der Kerken dit niet even goed ten opzichte van een ander besluit zou mogen doen. Het slechte voorbeeld door deze Kerken gegeven, zou aanstekelijk gaan werken; elke band van kerkelijke orde was dan verbroken, en iedere Kerk zou kunnen doen, wat goed was in haar oogen. Vergoet daarbij niet, dat er wel niet een Synodaal besluit is, waarmede alle Kerken het geheel eens zijn. Zelfs op onze Synodes worden de beslissingen gewoonlijk met meerderheid van stemmen genomen. Heeft dus bij ieder voorkomend geval de minderheid, die het met de beslissing der meerderheid niet eens is, het recht, dit besluit eenvoudig niet uit te voeren, dan wordt daarmede het besluit feitelijk krachteloos gemaakt. Het is dan ook niet in te zien, waarom men dan nog Synodes zoude behoeven te houden. Synodes kosten veel geld en rooven veel tijd. Men schaffe ze dan eenvoudig af en late iedere Kerk haar eigen gang gaan.

Voor al in dit geval nu klemt dit bezwaar te meer, omdat de niet-nakoming door een deel der Kerken van het genoemde Synodaal besluit inzake het preekverbod, geen geringe nadeelen meebrengt voor degenen, die zich wel aan deze beslissing der Synode wenschen te houden. We bedoelen daarmede niet in de eerste plaats, dat dit uit preeken gaan van sommige studenten voor hen een bron van inkomsten oplevert, die de andere studenten missen moeten, ook al schuilt hierin reeds een niet gering onrecht. Veel erger is, dat dit preeken voor deze studenten ook nog andere niet geringe te schatten voordelen meebrengt. Wanneer ze geregeld elken Zondag optreden, krijgen ze daardoor een gemakkelijker in het preeken, die de anderen niet hebben; ze raken voort bekend bij de gemeenten, en hebben kans terstond na hun praeparatoir examen de nooddige beroepen te krijgen. Het is zelfs voorgekomen, dat de Kerkeraden reeds met het geteekende beroep op de classisvergadering kwamen, waar de student nog praeparatoir geëxamineerd moest worden, om terstond na gunstigen afloop van het examen het beroep hem te overhandigen. Zoo hebben de studenten, die aan het Synodaal verbod zich niet storen, allerlei voordeelen; ze hebben een aardige bijverdiende; ze krijgen door zich te oefenen een groote gemakkelijker in het preeken, en ze zijn zeker, dat ze na hun praeparatoir examen hun naam met tal van beroepen in de krant vermeld zien. De studenten daarentegen, die aan dit Synodaal verbod zich houden, komen daardoor in een zeer ongunstige conditie; ze moeten na hun praeparatoir examen pas beginnen met te preeken, en missen dan de nooddige geoeffening; ze moeten dientengevolge veel langer wachten totdat ze een beroep krijgen, en juist dat lange wachten op een beroep geeft dan allicht aan vacante Kerken den indruk, dat er aan dezen candidaat toch wel een steekje los moet wezen.

Een dergelijken toestand nu mag de Synode niet langer bestendigen. Dat de overtreding van het Synodaal gebod in hoofzaak plaats vindt door de studenten van de eigen inrichting der Kerken, welke studenten in de eerste plaats een goed exemplaar van gehoorzaamheid hadden te geven, is een bij ieder bekend feit. De studenten der Vrije Universiteit daarentegen, die in eigen kring met loffelijke ijver toezicht houden, dat aan het Synodaal verbod de hand gehouden wordt, worden de dupe van de historie. En er ontstaat daardoor tusschen deze beide groepen van studenten een oneerlijke concurrentie, die kwaad bloed zet en zetten moet.

We achten het daarom zeker gewenscht, dat deze kwestie opnieuw bij de Synode ahangig worde gemaakt. Principieel achten we het standpunt door de Synode te Amsterdam ingenomen volkomen juist. Niemand behoort in de Kerken op te treden, dan die eerst door de Kerken geëxamineerd is. Het student-zijn op zichzelf geeft geen waarborg, dat iemand rechtzinnig is in de leer. Toch zal de Synode wel ernstig mogen overwegen, of ze haar verbod in dezen vorm handhaven zal of niet. Zoals het verbod thans werkt, wordt de ondeugd er door bekroond en de deugd er door gestraft. Een van tweeën zal daarom moeten gebeuren. Of de Synode zal, wanneer ze bij het besluit van de Synode te Amsterdam en te Zwolle blijft, ook krachtige maatregelen moeten nemen, om te zorgen, dat dit besluit gehandhaafd wordt, door straf te bepalen voor de studenten, die dit besluit overtreden. Of wel, wanneer ze daartoe geen kans ziet, dan trekke ze dit absolute verbod in. Zoals de toestand thans is, kan hij in geen geval bestendigd blijven.

Over het tweede voorstel, dat ter Synodaal tafel zal gebracht worden, om aan de studenten der Theologische school de gelegenheid te verschaffen aan deze school den graad van doctor in de Theologie te verwerven, spreken we een volgend maal.

Inwendige Zending.

Het Comité, dat ten vorige jare het congres voor inwendige zending samenriep, heeft wisselend besloten dit jaar geen nieuw congres saam te roepen, hoewel van meer dan één zijde de wensch was uitgesproken, dat spoedig weer een congres saam zou komen.

Het eerste congres is in menig opzicht uitnemend geslaagd. Er is van dit congres een actie en bezieling uitgegaan, die haar invloed in al onze kerken heeft doen gevoelen en dezen arbeid een goed stuk verder heeft gebracht. Maar al is het daarom te begrijpen, dat men verlangde om dit jaar opnieuw saam te komen, toch zou de ervaring leeren, dat daardoor al spoedig de betekenis van zulk een congres vermindert ging. Het aantal onderwerpen zou uitgeput raken; men zou moeite hebben om telkens nieuwe sprekers te vinden; de belangstelling zou gaan verflauwen, en na een paar jaar zou de 'aardigheid' er af wezen, om nu deze populaire uitdrukking eens te gebruiken.

Het schijnt ons daarom zelfs raadzaam om zulke congressen niet korter dan na drie jaar op elkander te laten volgen. Ook onze Generale Synodes vergaderen regelmatig om de drie jaar, en deze oude bepaling onzer Kerken is in de praktijk uitnemend gebleken en heeft veel, waardoor ze zich ook voor deze congressen aanbeveelt. Men heeft dan behoorlijk tijd om zich voor te bereiden; in zulk een periode komen van zelf nieuwe onderwerpen aan de orde; men kan de sprekers geregeld laten afwisselen en de kerkeraden, die afvaardigen, worden daardoor niet op te groote kosten gejaagd. Een congres om de drie jaar is wel te houden; een jaarlijks congres niet; en zelfs voor een congres om de twee jaren zouden we bevreemd wezen, omdat deze termijn ons nog te kort toeschijnt. De eerste keeren zou het misschien gaan, maar al spoedig zou blijken, dat men toch grootere tusschenpoelen moest nemen. En het is beter van meet af een goede regeling te treffen, die men volhouden kan, dan later te moeten verminderen, omdat men in den eersten aanloop zijn krachten overschat had.

Het getuigenis des Heiligen Geestes.

Toen we onlangs den wensch uitspraken, dat een theologische studie zou gewijd worden aan het zoo belangrijke vraagstuk van het getuigenis des Heiligen Geestes, wisten we niet, dat deze wensch reeds zoo spoedig vervuld zou worden, en wel door een der leerlingen van de Vrije Universiteit, die dit onderwerp in een dissertatie wilde behandelen. Te meer verheugt het ons daarom, thans dit proefschrift openlijk te kunnen aankondigen; het is van Dr. V. Hepp, predikant bij de Gereformeerde Kerk te Antwerpen, die 13 Februari jl. op deze dissertatie promoveerde tot Doctor in de Theologie en daarbij het zeldzame praedicaat cum laude aan zijn doctorstul zag toegevoegd.

Een volledige behandeling van het onderwerp biedt dit proefschrift nog niet. Op den titel zelf staat: *Het Testimonium Spiritus Sancti, Eerste Deel, Het Testimonium generale*, zodat een tweede deel nog volgen moet. Dr. Hepp heeft zijn onderwerp nl. zeer breed en diep opgevat. Hij wil niet alleen nagaan, welke betekenissen dit getuigenis des Heiligen Geestes voor het gezag der H. Schrift heeft, maar ook welke betekenissen het heeft voor de zekerheid van ons persoonlijk geloof; en zelfs daarmede nog niet tevreden, is hij achter deze soteriologische betekenissen van het getuigenis des Heiligen Geestes bij Gods kind, teruggegaan tot

de algemeene werkingen van den Heiligen Geest bij elk mensch, om in de Scheppingsordinantie zelf de basis te vinden voor het gebouw, dat hij optrekken wil. In dit eerste gedeelte behandelt hij alleen dit zoogenoemde algemeene getuigenis des Heiligen Geestes, terwijl eerst in het tweede deel, dat nog volgen moet, het bijzondere getuigenis des Heiligen Geestes inzake de Schrift en het kinschap der geloovigen zal besproken worden. Gelukkig deelt de schrijver in de voorrede mede, dat de stof voor het tweede deel reeds geheel gereed ligt en de verschijning van dit tweede deel dus niet te lang op zich zal laten wachten. Eerst dan zal natuurlijk kunnen beoordeeld worden, in hoeverre het Dr. Hepp gelukt is, dit vraagstuk tot een behoorlijke oplossing te brengen.

Toch geeft reeds dit eerste deel gelegenheid om over de methode van arbeid en de opvatting van het probleem in het algemeen een oordeel te vellen, en dan mag zonder eenige aarzeling getuigd, dat Dr. Hepp door dezen arbeid getoond heeft een dogmatischen aanleg te bezitten, zoals slechts zelden gevonden wordt. Reeds zijn idee om achter het bijzondere getuigenis des Heiligen Geestes tot het algemeene terug te gaan en aan te toonen, hoe dit bijzondere getuigenis rust op het algemeene, was een zeer gelukkige gedachte. Des te meer moet deze studie gewaardeerd, omdat het door hem betreden terrein nog zoo goed als onontgonnen was en al zijn arbeid grootendeels pioniersarbeid wezen moest. Er moge hier en daar bij oudere en nieuwere dogmatische schrijvers enkele aanduidingen te vinden zijn, die hem tot vingervijzig konden strekken, maar een volledige dogmatische constructie waarbij deze losse elementen tot een geheel waren saamgevoegd, ontbrak dusver nog. Het werk van den Heiligen Geest wordt meestal zoo beperkt tot de soteriologische zijde, dat aan de algemeene werkingen van den Heiligen Geest nauwelijks de aandacht werd geschonken. Dr. Hepp heeft in dit eerste deel dus grootendeels zelfstandig te arbeiden gehad uit de gegevens die de Heilige Schrift aanbood, en het is hem metterdaad gelukt een Pneumatologie ons te leveren, die aan de Dogmatiek een nieuw hoofdstuk toevoegt. Natuurlijk ontbreken ook bij deze studie de fouten niet, die aan zulk een eerstelijnsstudie gewoonlijk aankleven. Er is in zijn opzet een zekere eenzijdigheid, waardoor hij gevaar loopt, evenals men vroeger te veel de Logos-speculatie op den voorgrond schoof, om nu te veel aan de werking van den Heiligen Geest toe te schrijven. Maar al zijn er hier en daar bedenkingen in te brengen en vraagtekens te zetten, toch zal niemand deze studie doorlezen zonder Dr. Hepp dankbaar te wezen, die zoveel nieuw licht wist te verspreiden over dit onderwerp. Uitgaande van de innerlijke verhouding van de drie personen in het Goddelijke wezen, wist hij hier reeds op uitnemende wijze aan te toonen, waarin de eigenaardige plaats bestaat, die de Heilige Geest in de economie van het Goddelijke wezen inneemt, en daaruit leidt hij dan af, welke eigenaardige taak de Heilige Geest vervult bij de werken Gods naar buiten, om zoo ten slotte te komen tot zijn eigenlijke onderwerp, hoe dit getuigenis des Heiligen Geestes in algemeenen zin de grond is van alle zekerheid van ons menscheijk weten. Volgens Dr. Hepp pag. 192 is dit getuigenis des Heiligen Geestes toch de laatste grond van ons kennen. Ofschoon hij in dit eerste deel zich nog niet opzettelijk uitlaat over de betekenis van dit getuigenis des Heiligen Geestes in zake ons geloof aan het gezag der Heilige Schrift, toont toch deze uitdrukking reeds, dat hij het getuigenis des Heiligen Geestes wel degelijk als den grond van ons geloof beschouwt. Evenzeer laten we met genoegen, dat hij dit soteriologische getuigenis des Heiligen Geestes ook niet vereenzelvigt, met de illuminatie of verlichting van ons verstand, en tusschen deze beide uitdrukkelij onderscheidt, zoals hij op blz. 187 aangeeft, terwijl niet minder onze volle instemming heeft, wat Dr. Hepp op blz. 212 verklaarde, dat Calvijn het voor het menscheijk weten noodzakelijk oordeelde, dat het hoogste bewijs voor de waarheid der Schrift alleen zoo ontleend worden aan het inwendig getuigenis des Heiligen Geestes. Onze eigen opvatting is daardoor volkomen bevestigd.

Met belangstelling zien we daarom het tweede deel van deze studie tegemoet. We zijn Dr. Hepp dankbaar voor deze studie en verblijden er ons in, dat hij op zulk een uitnemende wijze getoond heeft, welke een rijkdom er nog in de Schrift verscholen ligt. Moge God de Heere hem de kracht geven, de talenten, hem geschonken, ook verder te kunnen gebruiken, ten einde deze studie te voltooien.

De herrezenen uit den dood na Jezus sterven.

I.

Onder de geheimzinnige teekenen en wonderen, die bij Jezus' sterven hebben plaats gevonden, vermeldt de Evangelist Mattheüs in zijn Evangelie hoofdst. 22, vs. 52 en 53 ook, dat de graven zijn geopend geworden door een aardbeving en dat vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, opgewekt zijn geworden, en zij uit de graven uitgegaan zijnde, na Christus' opstanding in de heilige stad zijn gekomen en velen verschenen zijn. Deze korte aanduiding, die bij de andere Evangelisten niet wordt gevonden, heeft steeds de nieuwsgierigheid geprikkeld en allerlei vragen doen opkomen, zoals: wie deze verzeenen geweest zijn, en wat later van

hen geworden is? Een onzer lezers uit Amerika vraagt ons dan ook, in de *Heraut* hem hieromtrent eenige inlichtingen te willen geven, mede omdat in zijn kring over dit onderwerp verschillend gedacht wordt.

Hoewel we gaarne aan dit verzoek willen voldoen, sta toch de opmerking op den voorgrond, dat we ons altoos met de grootste voorzichtigheid hebben uit te laten over dingen, waarover de Schrift zelf een sluis hangen laat. De verborgene dingen zijn voor den Heere onzen God, de geopenbaarde dingen voor ons. Al te nieuwsgierig in deze verborgenheden te willen indringen, zou ons daarom niet geoorloofd wezen. Slechts voorzover de Schrift zelf ons algemeene gegevens verschaft, waardoor zijdelings ook over dit verhaal enig licht verpeld wordt, mag een poging worden beproefd om althans een tip van den sluier op te lichten en een blik in deze verborgenheid te slaan.

Nu staat het in de eerste plaats wel vast, dat al deze buitengewone gebeurtenissen, die bij Christus' sterven hebben plaats gevonden, "steekenen" geweest zijn, d. w. z. wonderen waarachter een diepere beduidenis schuilt. Het scheuren van het voorhangsel in den tempel, waarvan Mattheüs in vers 51 spreekt, was niet maar een Goddelijke machtsdaad, maar had ongetwijfeld een symbolische betekenis; God wilde daardoor, gelijk Calvijn terecht opmerkt, een getuigenis geven aan Israël, dat door Christus' overdoed aan het Kruis de ceremoniën der wet waren afgeschaft en de toegang tot den troon der genade ons ontsloten was. En zoo is het ook met het tweede wonder, waarvan Mattheüs spreekt. Het opwekken dezer heiligen had niet alleen ten doel, deze personen weer in het leven te roepen, maar was tegelijk een Goddelijk teken, om ons te doen zien, gelijk Calvijn hierbij aantekent, dat Christus toen hij stierf aan het Kruis, niet in den kerker van den dood ging om daar als een gebondene te blijven, maar om den dood te overwinnen, de gevangenen van den dood uit dien kerker te verlossen en hun het leven te herschenken. Of wil men, deze opwekking van de heiligen bij Christus' dood diende als een zichtbaar getuigenis om ons voor oogen te stellen, hoe Christus' dood de oorzaak en bron is van het nieuwe leven van zijne gemeente, dat eens in de opstanding aller geloovigen heerlijk uitschitteren zal. Daarop komt het dus vooral aan, dat we in dit verhaal een bevestiging zien van ons geloof in Christus' overwinning op den dood, en ons tegelijk vertroosten en versterken met de hoop op de opstanding van al Gods heiligen, als vrucht van Christus' zoedood.

Maar al is dit verhaal met dat doel ons opgeteekend, en al moet de aandacht van Gods kind daarom in de eerste plaats op die betekenis gericht worden, toch doen van zelf bij het lezen van dit verhaal zich verschillende vragen voor, die niet zoo gemakkelijk te beantwoorden zijn en waarover de uitleggers der Schrift dan ook niet eenparig hebben geoordeeld.

De eerste vraag is deze, wanneer de opwekking dezer heiligen eigenlijk heeft plaats gevonden, terstond na Christus' sterven of eerst nadat Christus' zelf uit de dooden was opgestaan? Wanneer men het verhaal bij Mattheüs onbevengden leest, krijgt men ongetwijfeld den indruk, dat deze opwekking is geschied terstond na de aardbeving die op Christus' sterven is gevolgd. Mattheüs zegt toch, dat de aarde beefde, de steenrotsen scheurden, de graven werden geopend en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt. Het was dus de aardbeving die de steenrotsen scheuren deed en daardoor tegelijk de graven, die in deze steenrotsen rondom Jerusalem waren uitgehouwen, opende; en waar deze aardbeving tegelijk met Christus' sterven plaats vond, zoals ook Lucas uitdrukkelij vermeldt, moet het openen dezer graven dus ook op Christus' sterf dag hebben plaats gevonden. Aangezien nu Mattheüs terstond, na het openen der graven vermeld te hebben, als het doel waartoe dit geschiedde, er op volgen laat, dat vele heiligen, die in deze graven begraven lagen, opgewekt werden, daar maakt dit verhaal zeker niet den indruk, dat eerst drie dagen later, op Paaschzondag, deze opwekking zou hebben plaats gegrepen. Ook hetgeen Mattheüs in vs. 53 hierop volgen laat en waarop de voorstanders van het tegenovergestelde gevoelen zich gemeenlijk beroepen, dat deze heiligen eerst na Christus' opstanding zich naar de heilige stad begeven en aan velen aldaar zich vertoond hebben, bewijst zeker niet, dat ze daarom eerst na Christus' opstanding levend geworden zijn. Wat Mattheüs alleen zeggen wil is, dat ze niet op Christus' sterf dag of op den daaropvolgenden Sabbat, maar eerst na den Paaschmorgen te Jerusalem zijn verschenen. Meer gewicht dan dit beroep op vs. 53 heeft dan ook het argument dat ontleend wordt aan I Cor. 15: 20 (of ook Col. 1: 18) waar Paulus zegt, dat Christus de eersteling is dergenen die ontslapen zijn; het is op grond van dezen tekst vooral, dat Calvijn en verschillende andere uitleggers hebben gemeend, dat Christus het eerst uit de dooden moet zijn opgewekt, en pas daarna door zijne kracht deze heiligen. Toch schijnt mij dit beroep op I Cor. 15: 20 niet afdoende toe. Paulus laat toch op de aangehaalde woorden volgen: want gelijk zij allen in Adam sterven, alzoo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden, maar een leijling in zijne orde, de eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in zijne toekomst. Wil men deze woorden al te zeer drukken, dan zou hieruit volgen, dat deze heiligen ook niet terstond na Christus' opstanding kunnen opgewekt zijn, want de Apostel zegt uitdrukkelij, dat die anderen eerst zullen opgewekt worden in de toekomst van Christus, d. w. z. bij zijn

wederkomen. Apostel de volge en die het oog waarin i in het v op dit; nadruk in strijd standing hebben liet doc van Na wekking verhaald wone u een geh opstandi tijdelijk opwekkis ken", of de mach en Chris met zijn bracht. Er zijn dingen, moeden, was op geworden terug te heerlijk anders ze bor aan Ook Cal Mozes aa opstandi lijk even bedoelde ontleend, dooden i kracht, welke v tingen d omdat d geen ge wens, het toe, of d tus doof, plaats ge

Vo In harte N. te Zutp

Dr. R. Vrije Univ Gods EN D — G. J. A

Na alzoec en ander nieuwe on semitische Dr. Wolty verhouding met deze o Gelijk b algemeen, laten vallen Men kan is, in verba verhouding maar ook: ontdekkinge de Oudheid Dat hier en wel een daarvan is ling van z zijn lezers. Hij laat op de Ou vallen. Laat mij op wat mij boek, of i schappelijke In de b zegt 'n bek naburen, en weten te b De betee nieuwe on Schrift, be dat verband tot de geest

Van de zich splitst, stuk II, he Gods EN D Dit EERE stelling trac der 'oudheid schaft, leid wetenschap stelling, die straks door i naar zijn eij rijke acht'. een moot e In den i wingen: i ter illustrat paryn en i Nieuwe Tei dezer studie Dit is a mij toetsch belangrijke Tot rech ning, in d toch ook d het gemeen

Ik begin Het zou l de schrijver ontdekkinge in de Scinu het Nieuwe Voor deze zijn goede neemt wijkt In 'Prim o.m. van beschouwing hij die rede